

Viikin tiedekirjasto – luotettava tiedon kivijalka ja akateeminen sulatusuuni

Posted on [6.11.2009](#) by [Eeva-Liisa Viitala](#)

Opiskelijan näkökulma

Viikin vihreä kampus kätkee lasi- ja betonielementtiensä sisään yli 6500 eri alojen opiskelijaa. Opiskeltavien alojen kirjo on laaja ja opiskelumetodit sitäkin kirjavampia. Kampukselle asetetut vaatimukset ovat tämän myötä melkoiset, ja kyllä, kokonaisuutena Viikki tarjoaa monipuoliset tilat tähän kaikentyypiseen opiskeluun. Olennainen osa kampuksen palveluita on oma tiedekirjastomme, toimialojensa laajin tieteellinen kirjasto.

Maria Tuomi työskenteli Viikin tiedekirjastossa kirjastosihteerinä 8.9.2008-31.5.2009.

Asiakaslähtöinen palveluiden kehittäminen lienee Viikin tiedekirjaston yksi suurimpia haasteita ja siten vahvuuksia. Palveluita suunniteltaessa on syytä silloin tällöin silmäistä kohderyhmän eli kirjaston asiakkaiden, maailmaan. Opiskelijat Viikin kampukselta ja sen ulkopuolelta muodostavat merkittävän osan asiakaskunnasta. Tässä kirjoituksessa luodataan niin mielipiteitä kirjaston toiminnasta ja kuin eräitä Viikin tiedekirjaston palveluita, joita opiskelija käyttää ja tarvitsee kirmatessaan tiedon tiellä kohti suurempaa viisautta. Kirjoitus ammentaa Viikin kampuksen biologian opiskelijoiden tiedekirjaston toimintaa koskevasta epävirallisesta palautteesta, joka on kerätty tätä artikkelia silmälläpitäen.

Kurssikirjakokoelma – kaiken opiskelun äiti

Viikin tiedekirjaston palveluista kurssikirjakokoelma on kenties selkeimmin opiskelijoille suunnattu hyllymetrien kavalkadi ja ilman sitä pienten opiskelijoiden armeija olisi pulassa heti ensimmäisestä

opiskelupäivästä lähtien. Kovasta käytöstä seuraa aina haasteita, joiden ratkaisemisesta kurssikokoelman nykyisenlainen jouheva toimivuus on osoitus. Eri opinalojen perusteokset päivittyvät parin vuoden välein ja itse kurssivalikoima uudistuu jossain määrin joka tutkintovaatimusten uudistuksen myötä – kaivattujen kirjojen määrä on siis valtaisa. Kurssikirjakokoelmalle tyypillinen piirre on kausittaisuus, ja vaikka kokoelma natisekin liitoksissaan, mm. *Molecular Biology of the Cell* -teosta on joko hyllyssä kymmenittäin, tai sitten varausjono hipoo kymmentä. Pelastaviksi enkeleiksi osoittautuvat ”sesonkiaikaan” kahden vuorokauden lainat, joita ilman moni myöhässä liikkeellä oleva opiskelija jäisi kuin nalli kalliolle. Voisiko kurssikirjakokoelman toimintaa entisestään parantaa luomalla uusimmista painoksista käsikirjaston, jonka kirjoja ei lainkaan lainattaisi ja ne olisivat siten aina saatavilla – usein vanha painos on nimittäin todellakin liian vanha, ja tenttiin meno riippuu muutaman päivitetyn asian lukemisesta.

Kurssikirjojen muuttaminen e-kirjoiksi voi ratkaista saatavuusongelman lopullisesti – asia, josta tuskin kymmenen vuotta sitten osattiin uneksia. Uudistus helpottaisi myös alati paisuvan kokoelman tilaongelmaa. Mielipiteet opiskelijoiden keskuudessa ovat varautuneen innostuneita, sillä monen mielestä päätteellä tehdään jo nyt aivan liikaa töitä. Ruutua tuijottaessaan ihminen räpyttelee liian vähän, ja evoluutiobiologi arvaakin jo tulevaisuuden ihmisen akateemisen alalajin silmäluomien surkastuneen olemattomiin... E-kirjat olisivatkin nerokas ratkaisu lähinnä kirjojen saatavuusongelmaan, sillä perinteisten paperiversioiden toivotaan säilyvän myös tulevaisuuden kirjastossa.

Päätteitä ja palvelua

Kymmenet atk-työpisteet sekä printtaus- ja kopiointimahdollisuudet palvelevat viikoittain satoja, jopa tuhansia opiskelijoita. Työpisteiden olemassaolo, määrä ja sijoittelu saavatkin opiskelijoilta lämmintä kiitosta. Monille kynnyks hakea esimerkiksi e-artikkeleita pienenee, kun kirjaston asiantunteva henkilökunta on lähellä neuvomassa. Toisaalta korkea käyttöaste tuottaa harmaita hiuksia sekä asiakkaille että työntekijöille. Asiakkaiden mielikuva usein reistaavista ja vähintään aina varatuista koneista istuu aiheesta sitkeässä. Tilanteissa, joissa toimitettava asia ei vaadi tuntien surffailua, olisiko ratkaisu löydettävissä muutamasta vartin pikakoneesta? Vanhojen tutkintoasetusten mukaan valmistuneiden opiskelijoiden pro gradu –töiden palautuseräpäivä elokuussa 2008 näkyi kirjaston käytössä selvänä piikkinä ja muistuu mieleen myös hajojen printtereiden keväänä. Kirjaston joustava ja inhimillinen palvelu pelasti kuitenkin nämäkin tulevat maisterit monesta pulasta.

Viikin tiedekirjaston palveluissa yhdistyvät jouhevasti automaatio ja itselainaus, sekä henkilökohtainen, vanhanajan asiakaspalvelu. Molemmat puolet saavat opiskelija-asiakkailta kiitosta: itselainaus on kätevää ja Helka-pisteistä saa nopeasti varmistettua kirjan tarkan sijainnin. Toisaalta apua on helppo tulla kysymään lainaustiskiltä jos kirja ei ole paikallaan, tai tietty artikkeli ei ota löytyäkseen. Sarjan osan metsästyksen ykköskerroksen hyllyviidakosta on monille e-artikkeleiden ajassa kasvaneille maisterinaluille historian syövereistä kurottava mörkö. Edelleen itselainauksen toiminta perustuu joskus avaruusfysiikkaa vastaaviin salatieteisiin, palautusjärjestelmästä puhumattakaan. Asiakaspalvelutiskillä nämäkin asiat selviävät, ja yhdessä tekemisen tuloksena asiakas oppii kirjaston käyttöä ja ensi kerralla tarttuu haasteeseen itsenäisemmin. Luottamus kirjaston palveluihin on useille ensisijaisen tärkeää ja syntyy usein ainoastaan vuorovaikutuksen kautta.

Hiljaisuutta etsimässä

Opiskelijoiden arkeen kuuluu usein, vuosikurssista riippumatta, suhteellisen suuri määrä itsenäistä työskentelyä. Ennen tenttiä nenä kirjassa istutaan ”kahdeksasta kahdeksaan” ja kirjaston pitkät aukioloajat tarjoavatkin opiskelijoille mahdollisuuden työskennellä omassa päivärytmisään. Lisäksi erilaiset tutkielmat, kurssi- ja ryhmätyöt ovat oppimisen arkea. Näihin tilanteisiin räätälöidyt kirjaston 12 tutkijansoppea, ryhmätyötilat sekä lukuisat avoimet opiskelupisteet ovat käytännössä ainoat laatuaan koko kampuksella. Ilman niitä kampuksen opiskelu olisi ainoastaan luento- ja tietokonevetoista, eikä mahdollisuuksia itseopiskeluun – kaikkien opintojen peruspilariin – olisi juuri lainkaan.

Siniseinäisen Infotalon valoisuus ja tilojen avaruus lienevät olleet arkkitehdin mielessä hänen suunnitellessaan luomuksensa rakenteita. Tulos on moderni ja kieltämättä valoisa, mutta kirjaston erään perimmäisen olemuksen – lukurauhan – kannalta perin hankala. Korkeat avoimet aulat ja ohuet sermuseinät johtavat kaikki äänet talon toisesta reunasta toiseen. Kirjastossa tarpeeksi hiljaisia opiskelupaikkoja ovatkin ainoastaan tutkijansopet, jollaisia opiskelijat toivoisivat kipeästi lisää. Tilojen suunnittelu asettaa kuitenkin rajoituksensa yrityksille estää äänien kuuluvuus ja tilannetta on tästä syystä vaikea korjata. Pienillä ratkaisuilla, kuten puhelinkopeilla, parannettaisiin melutilannetta kuitenkin jo huomattavasti. Asiakkaiden viesti tulevalle suunnittelulle ja tilaratkaisuille onkin harvinaisen selvä: tarvitaan siis tila, äänenvaimennus ja töpseli, johon oman kannettavan saisi rauhallisessa työtilassa kiinni.

Tiedekirjasto osana kampusta

Monialaisena kokonaisuutena Viikin tiedekirjasto tarjoaa etsivälle opiskelijalle tärkeän löytämisen mahdollisuuden – akateemisen vapauden kenties olennaisimman ainesosan. Tässä mahdollisuuksien ja ideoiden ihmemaassa elektronisten palveluiden yleistyminen on vienyt tieteellisen aineiston tavoitettavuuden aivan uudelle tasolle. Viikin tiedekirjaston tiedonhankinnan koulutus tarjoaa kampuksen opiskelijoille vahvan työkalun kirjaston kokoelmien käyttöön. Edelleen koulutukset ovat monille ensimmäisiä laatuaan, ja tärkeitä ponnahduslautoja omaan kokonaisvaltaiseen tieteelliseen työskentelyyn, jossa ongelmaksi ei enää muodostukaan lähteiden löytäminen tai niiden luotettavuuden arvioiminen. Tällaisten kurssien merkitys on kiistaton koko opinnoille, ja toivottavasti lisääntyvä yhteistyö tiedekuntien kanssa saa sanan leviämään entistä tehokkaammin – tiedonhankinnan perusteet- ja RefWorks -kurssit sopivat loistavasti esimerkiksi kandidaattivaiheen seminaarien yhteyteen.

Erään opiskelija-asiakkaan palaute ansaitsee tulla siteeratuksi: ”Viikin tiedekirjasto vaikuttaa myös siihen, millaista maailmaa katsomme: emme tuijota vain oman alamme artikkeleita netissä vaan törmäämme myös muiden alojen ihmisiin, teoksiin ja lehtiin”. Tiedekirjastollemme on kehittymässä Viikin kampuksella rooli, jossa se on enemmän kuin vain perinteinen kirjasto – akateemisessa sulatusuunissa kohtaavat useiden eri alojen asiantuntijat, uteliaisuus sekä oppimisen ja ymmärtämisen halu. Näkökulmien laajentaminen on monitieteisen yhteisön perusta, ja tähän kirjasto tarjoaa tilat kuin luonnostaan. Myös toisen kerroksen teemavetriinit sekä uutuushyllyt ovat toimivat tässä erinomaisesti. Entä nähdäänkö tulevaisuuden tiedekirjastossa interaktiivista eri alojen esittelyä, näyttelyitä tai paneelikeskusteluita? Niin tai näin, Viikin tiedekirjasto on vihreän kampuksen tuhansille opiskelijoille elintärkeä, kotoisa ja luotettava osa opin pitkää polkua.

Teksti on aiemmin julkaistu lyhennettynä Viikin tiedekirjaston vuoden 2008 vuosikatsauksessa, s. 14-16.

Kirjoittaja

Maria Tuomi

Fil.yo., bio- ja ympäristötieteiden laitos

Kuva

Anna Laihanen